

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

עמוד א'

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז"ע"ב)

כי תבוא תשפ"ד 012

ניצחון בדרך טבע ובדרך נס

נאמר בפסוק (תחילת פרשת כי תצא)

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וּנְתָנֹהּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיַדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִיּוֹ:

ויש לעמוד על כמה דיוקים העולים מתוך דברי הפסוק;

- פתח בלשון יחיד 'כִּי־תֵצֵא', שמשמע שמדובר במלחמה שהיחיד נלחם בה.
- כתוב 'וּנְתָנֹהּ' לשון יחיד, אחר שנכתב 'אֱלֹהֶיךָ' - לשון רבים.
- אומרו 'וְשָׁבִיתָ שְׁבִיּוֹ' ולא נאמר בלשון רבים 'וְשָׁבִיתָ אותם'.

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ - הוא היצה"ר

וביאר רבותינו (האלשיך שם) שעל אף שפשוטו של מקרא מדובר על מלחמה כפשוטו, בא הפסוק ומרמז לנו 'שלא דברה תורה אלא כנגד היצה"ר' - שעמו המלחמה השורשית והפנימית, אצל כל יחיד ויחיד לפום דרגה דיליה.

ונבאר בהרחבה, עניין המלחמה החיצונית (טבעית) והמלחמה הפנימית (בדרך נס - וּנְתָנֹהּ ה' אֱלֹהֶיךָ).

הנה נודע מאוד, שיש מלחמה עם אויב חיצוני, כגון עמלק, ז' עמים וכן כל הצר אתכם. ויש מלחמה פנימית עם האויב הפנימי - הוא היצה"ר. וכלשון הידוע של החובות הלבבות (שער יחוד המ' עשה, פ"ה) וז"ל ובן אדם, ראוי לך לדעת, כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך הנמשך בכוחות נפשך והמעורב במזג רוחך, והמשתתף עמך בהנהגת חושיך הגופניים והרוחניים, המושל בסודות נפשך וצפון חובך, בעל עצתך בכל תנועותיך הנראות והנסתרות, שתהיינה ברצונך, האורב לעתות פשיעתך, ואתה ישן לו והוא ער לך, ואתה מתעלם ממנו והוא אינו מתעלם ממך, לבש לך בגדי הידידות ועדה עדי האהבה לך, ונכנס בכלל נאמניך ואנשי עצתך וסגולת אוהביך, רץ אל רצונך בנראה מרמיזותיו וקריצותיו, והוא מורה אותך בחציו הממיתים לשרשך מארץ חיים וכו' ואמרו על חסיד, שפגע אנשים שבים ממלחמת אויבים, ושללו שלל אחר מלחמה חזקה, אמר להם: שבתם מן המלחמה הקטנה שוללים שלל, התעתדו למלחמה הגדולה. אמרו לו: ומה היא המלחמה הגדולה? אמר להם: מלחמת היצר וחייליו, עכ"ל ועיי"ש בהרחבה.

^א עין בדברי הגמ' סנהדרין (פ"ט): שהמשילה את ניסיות אברהם אבינו למלחמות. וכתב שם המהרש"א וז"ל ענין המלחמה בנמשל הוא קטרוגו של שטן, והוא השטן הוא היצה"ר, והגבור הוא אברהם שכבש את יצרו ונצחו כמה שאמר איזה גבור הכובש כו' עכ"ל.

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

עמוד ב'

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז' ע"ב)

כי תבוא תשפ"ד 012

ניצחון המלחמה החיצונית תלויה במלחמה הפנימית

ויש לדעת יתר על כן שגם ניצחון במלחמה ה'חיצונית' תלויה ועומדת בניצחון המלחמה הפנימית. וכן מצינו שטעו בכך המעפילים, בחושבם שניצחון במלחמה חיצונית תלויה בכוחם הטבעי לבד.

וכך נאמר בפוסק (דברים א, מא - מב) וַתַּעֲנוּ וַתֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ ה' אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכָל אֲשֶׁר־צִוֵּנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וַתַּחֲגֹרוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחָמָתוֹ וַתַּהֲיִנוּ לַעֲלֹת הַהָרָה: וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵינוּ אָמֵר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינְנִי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִגָּפוּ לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם:

וביאר המלבי"ם (שם) וז"ל היו עדיין בטעותם שמלחמה זו תהיה מלחמה טבעית ושחטאו (כך סברו, שזה חטאם) במה שהאמינו למרגלים פִּי־עוֹ הָעַם ולא שמעו לדברי כלב שאמר עֲלֶה נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ אִתְּךָ ר"ל שכח ישראל מספיק לנצח את הכנעני גם מצד הטבע ועז"א אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כי ננצח אותם בדרך מלחמה בכחנו: וַיֹּאמֶר ה' אֵלֵינוּ, אז אמר ה' והודיעם שבדרך מלחמה א"א שינצחו, רק אם ה' בקרבם ינצחו בדרך נס וכמ"ש (לקמן פרק ט') שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל אֲתֶם עֹבְרֵי הַיַּם אֶת־הַיַּרְדֵּן לְבֹא לְרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעֲצָמִים מִמֶּנּוּ וְגו' עַם גְּדוֹל וְרַב וְגו' וַיִּדְעַת הַיּוֹם פִּי ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא־הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר אֶכְלָה הוּא יִשְׁמִדְךָ וְגו' אבל עתה שאינני בקרבם לא תעלו אל ההר ואף לא תלחמו עכ"ל.

ועתה גם יובן מה שדויק מהפסוק דלעיל, שנאמר 'ונתנו' לשון יחיד, אחר שנכתב איביך - לשון רבים. שכאשר מנצחים את האויב, משתלשל הניצחון גם לכל איביך החיצונים.

הִירָא וְרַךְ הַלֵּב - מתירא מעבירות שבידו

ועוד מצאנו שמעיקרי התנאים להיות ראוי לצאת ללחום ב'מלחמה החיצונית (טבעית) הוא כדרשת חז"ל (ילקוט שמעוני שופטים רמז תתקכג) על הפסוק (דברים כ, ח) מִי־הָאִישׁ הִירָא וְרַךְ הַלֵּב יֵלֵךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ. רבי יוסי הגלילי אומר הירא ורך הלבב שהוא מתירא מעבירות שבידו. וסיבת הדבר, שהרי כל הכח ללחום בחוץ הוא רק מכח המלחמה הפנימית, והנצחון בה נובע מכח הנצחון הפנימי. וכעת שעבירות בידו ולא ניצח במלחמה הפנימית, כיצד יהיה לו את הכח ללחום במלחמה החיצונית ולנצח!?

וַנִּתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ - הקדוש ברוך הוא שעוזר לו

השתא שהתבאר מהיכן שורש כח הניצחון למלחמה החיצונית (טבעית), הלא היא המלחמה הפנימית, נתבון ונבין מהיכן שורש הניצחון של המלחמה הפנימית. ועל כך אמרו חז"ל (סוכה נב:) אמר רבי שמעון בן לקיש: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר (תהלים לו, לב) צוּפֵה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ, ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו - אינו יכול לו, שנאמר (שם, לג) ה' לֹא־יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ וְלֹא יִרְשָׁעֵנוּ בְּהַשְׁפָּטוֹ,

² ועין בכלי יקר (דברים כא, י) וז"ל כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֵיבֶיךָ וְגו'. אויביך ביו"ד לשון רבים ואחר כך אמר וַנִּתְּנוּ, והוה ליה לומר -ונתנם. על אויביך, כנגד אויביך הוה ליה לומר. ובילקוט (רמז תתקכד) מסיק בשם הספרי וזה לשונו על אויביך כנגד אויביך ונתנו ה' אלהיך בידך אם עשית כל האמור בענין סוף שה' אלהיך נתנו בידך. ונראה שקשה לבעל מדרש זה וַנִּתְּנוּ ונתנם הוה ליה לומר, אלא ודאי שמדבר באויב אחד פרטי שהיה בכלל אויביך הרבים שהזכיר כבר, ומי הוא זה ואיזה הוא, אין זה כי אם צר ואויב פנימי והוא שטן הוא יצר הרע המקטרג ביותר בשעת הסכנה במלחמה, עיי"ש.

המבט הפנימי

מאורעות הזמן מבעל בלבבי משכן אבנה

עמוד ג'

מלחמה - אתחלתא דגאולה (מגילה ז"ע"ב)

כי תבוא תשפ"ד 012

עכ"ל. ובלשון הפסוק (דלעיל) ונתנו ה' אלהיך בדרך ושבית שביו. שביו דייקא בשלון יחיד, דהוא הוא היצה"ר, שממנו כוחם של האויבים החיצונים ללחום עם ישראל היל"ת!

שורש כל הניצחונות במלחמה שלא תהיה - דרך נס

נמצאנו למדים, שבמלחמה זו - הפנימית - אינו מנצח בדרך טבע אלא בדרך נס - הקב"ה עוזר לו. ומכח כך אף במלחמה החיצונית הבאה מכח המלחמה הפנימית, הניצחון בה משורש-שת בדרך נס, והבן.

ובלשון אחרת והיינו הך, פנימיות כל המלחמות בשורשם הוא - הבורא יתברך שנלחם לגלות יחודו יתברך. ולכן כל שאר המלחמות שהם רק הענפים, מוכרח שכח הניצחון בהם יגיע מנקודת השורש - 'אין עוד מלבד'.

^א ועין מבט הפנימי 002 בהרחבה.

^ד ומן הראוי להביא, דברי דוד מלכא משיחא בתהלים (כ, ה) "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם-ה' אלהינו נזכיר". וכתב הרד"ק (שם) וז"ל אלה ברכב ואלה בסוסים, האויבים באים עלינו ברכב ובסוסים, והיו בוטחים בהם (דרך טבע), כמו שנאמר (ישעיה לא, א): ויבטחו על רכב כי רב. בשם-ה' אלהינו נזכיר, כשנוכיר שמו ונקראהו אנחנו ננצח, ואנחנו ברגל ננצח הרכב והסוסים (דרך נס), עכ"ל. ונאמר בפסוק שאחריו (ט) המה פרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעורר!